

ЯРОШЕНКО А. С.,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
загальноправових дисциплін
та адміністрування
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.9

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ НАСІННИЦТВА В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню актуальних проблем здійснення державного контролю в сфері насінництва в Україні. Аналізується сучасний стан правового регулювання зазначених відносин, виявляються недоліки та визначаються напрями подальшого вдосконалення здійснення державного контролю в сфері насінництва в Україні.

Ключові слова: державний контроль, законодавство, насінництво та розсадництво, адміністративне правопорушення.

Статья посвящена исследованию актуальных проблем государственного контроля в сфере семеноводства в Украине. Анализируется современное состояние правового регулирования указанных отношений, выявляются недостатки и определяются направления дальнейшего совершенствования государственного контроля в сфере семеноводства в Украине.

Ключевые слова: государственный контроль, законодательство, семеноводство и рассадничество, административное правонарушение.

The article is devoted to the study of actual problems of state control in the field of seed growing in Ukraine. The current state of regulation of these relations has been analyzed, deficiencies have been found and areas for further improvement of state control implementation of seed growing in Ukraine have been identified.

Key words: state control, legislation, seed growing and seedling, administrative offense.

Вступ. Сучасний стан економіки України вимагає проведення глибоких та всеосяжних реформ, зокрема й в агропромисловому комплексі. Важливо зазначити, що зміни в адміністративно-правовому регулюванні мають призвести до побудови дієвої та ефективною системи органів, що здійснюють державний контроль у сфері насінництва.

Питання здійснення державного контролю в сфері насінництва та розсадництва досліджувалося такими вченими в галузі права, як В.Б. Авер'янов, С.М. Алфьоров, К.С. Вельський, І.Я. Голосніченко, С.Г. Стеценко тощо. Проте окремі аспекти законодавчого забезпечення здійснення державного контролю в сфері насінництва, а саме адміністративно-деліктної практики, залишаються недостатньо дослідженими, а, отже, їх вивчення набуває особливої актуальності.

Постановка завдання. Метою цієї статті є дослідження законодавчого регулювання здійснення державного контролю в сфері насінництва в Україні.

Результати дослідження. Насіння та садивний матеріал, що призначені для споживання на внутрішніх або міжнародних ринках, оглядаються та контролюються посадовими

особами органів, на які державою покладено обов'язки та повноваження в сфері реалізації державної політики в галузі насінництва та розсадництва, з метою гарантування високої якості продукції та захисту споживачів. Контроль за якістю насіння здійснюється за такими етапами:

- здійснення контролю за насінням попередніх поколінь;
- проведення інспекцій на місцях в процесі розмноження, задля забезпечення сортової чистоти та запобігання забруднення;
- відбір контрольних зразків районуваного насіння для перевірки на відповідність вимогам та характеристикам сорту;
- проведення лабораторного тестування якості насіння.

Реалії адміністративно-деліктної практики, як справедливо зазначає професор Р.В. Миронюк, демонструють необхідність постійного удосконалення норм адміністративно-деліктного законодавства та науково обґрунтованих механізмів його впровадження [1, с. 143]. Також вчені-адміністративісти наголошують на тому, що зміни до законодавства про адміністративну відповідальність повинні мати системний характер та не відзначатися надмірною деталізацією, в іншому разі адміністративно-деліктне законодавство буде подібним до зібрання казуальних правил [2, с. 27].

Ст. 28 ЗУ «Про насіння і садивний матеріал» закріплені правові засади відповідальності за порушення насінневого законодавства. Новою редакцією цієї статті від 8 грудня 2015 р. передбачено відповідальність як суб'єктів у галузі насінництва та розсадництва, що займаються виробництвом, зберіганням, переробкою, реалізацією насіння і садивного матеріалу, тобто учасників правовідносин, не наділених владними повноваженнями, так і суб'єктів, які уповноважені здійснювати адміністративно-правове регулювання в галузі та наділені відповідними владними повноваженнями. Так, Законом «Про насіння і садивний матеріал» зазначається «особи, винні в порушенні законодавства у сфері насінництва та розсадництва, несуть відповідальність згідно із законом» [3], що за своєю правовою природою є відсилочною нормою до КУпАП. Згідно зі ст. 1041 КУпАП, за виробництво, заготівлю, пакування, маркування, затарювання, зберігання насіння, садивного матеріалу з метою продажу без додержання методичних і технологічних вимог або реалізація їх без документів про якість, а так само інше введення в обіг насіння, садивного матеріалу з порушенням встановленого порядку передбачено відповідальність у вигляді штрафу в розмірі до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 85 грн., для громадян, та від семи до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить від 119 до 340 грн., для посадових осіб [4]. Таким чином, можна побачити, що суб'єктом цього виду правопорушення можуть бути як громадяни, так і посадові особи, уповноважені здійснювати нагляд (контроль) у сфері насінництва та розсадництва, у разі здійснення ними протиправної діяльності, тобто дії або бездіяльності, що порушують встановлений законом порядок та умови ведення насінництва та розсадництва.

Проте варто зауважити, що суб'єктами відповідальності за ст. 1041 КУпАП можуть бути лише особи, внесені до Державного реєстру виробників насіння і садивного матеріалу. Як зазначається в рішенні Устинівського районного суду Кіровоградської області від 9 січня 2009 р. по справі № 2-а-2/2009, особа, відомості про яку не внесено до Державного реєстру виробників насіння і садивного матеріалу (перелік суб'єктів насінництва та розсадництва, яким надано право виробляти та реалізовувати насіння і садивний матеріал), не має паспорта (документ, що засвідчує право на внесення суб'єкта господарювання до Державного реєстру виробників насіння садивного матеріалу), відповідно до ст. 3 ЗУ «Про насіння і садивний матеріал» не належить до суб'єктів насінництва та розсадництва (фізичні та юридичні особи, яким надано право займатися виробництвом, реалізацією та використанням насіння і садивного матеріалу відповідно до законодавства України), а, отже, така особа не є суб'єктом правопорушення за ст. 1041 КпАП України [5].

Державний нагляд (контроль) у сфері насінництва та розсадництва здійснюється Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту

споживачів та її територіальними органами. У складі Держпродспоживслужби утворено Управління контролю в сфері насінництва та розсадництва, яке, в свою чергу, є структурним підрозділом Департаменту фітосанітарної безпеки, контролю у сфері насінництва та розсадництва вищезазначеної служби. До основних завдань Управління належать:

- здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у сфері насінництва та розсадництва;
- здійснення державного нагляду (контролю) за обігом насіння і садивного матеріалу на території України;
- здійснення контролю за видачею документів про якість насіння і садивного матеріалу сільськогосподарських рослин та проведенням маркування партій насіння;
- здійснення нагляду (контролю) за введенням насіння в обіг тощо [6].

Управління контролю в сфері насінництва та розсадництва очолює заступник директора Департаменту фітосанітарної безпеки, контролю у сфері насінництва та розсадництва Держпродспоживслужби – начальник Управління. Начальник Управління та його заступник, на яких покладено здійснення функцій державного контролю у сферах охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва, одночасно є державними інспекторами з насінництва та розсадництва України. Головні спеціалісти Управління, які безпосередньо здійснюють державний нагляд (контроль), є одночасно державними інспекторами з насінництва та розсадництва [6].

Відповідно до норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме ст. 244, повноваженнями з розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства щодо порядку та умов ведення насінництва та розсадництва (визначених ст. 1041 КУпАП), наділяється центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі – Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Від імені зазначеного органу розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право: Головний державний інспектор сільського господарства України; головні державні інспектори сільського господарства в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь, районах, їх заступники; старші державні інспектори сільського господарства, державні інспектори сільського господарства [4].

Також, за ст. 218 КУпАП, розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 1041 КУпАП, належить до повноважень адміністративних комісій при виконавчих органах міських рад [4]. Не зовсім зрозуміло, чим зумовлена наявність цієї правової норми, особливо зважаючи на те, що повноваженнями з розгляду цієї категорії справ наділений також центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі. До того ж, залишається під питанням: чи здатні адміністративні комісії при виконавчих органах міських рад розглядати справи щодо порушення порядку та умов ведення насінництва з огляду на специфіку зазначеної галузі, що вимагає вузькоспеціалізованих фахових знань.

Висновки. Таким чином, у процесі оптимізації системи органів виконавчої влади України, що був започаткований прийняттям Постанови КМУ «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 р. № 442, повноваження зі здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі були передані від ліквідованої Державної інспекції сільського господарства до новоствореної Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. На сьогодні Держпродспоживслужба є органом, уповноваженим розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення за порушення порядку та умов ведення насінництва. З огляду на вищезазначене, а також у зв'язку з неможливістю забезпечити належний фаховий рівень розгляду справ, передбачених ст. 1041 КУпАП, вважаємо за доцільне внести зміни до ст. 218 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо скасування можливості розгляду цієї категорії справ адміністративними комісіями при виконавчих органах міських рад.

Список використаних джерел:

1. Миронюк Р.В. Процесуальні особливості адміністративно-деліктного провадження на стадії розгляду справи про адміністративне. Вісник Запорізького національного університету. 2011. № 1. С. 142–147.
2. Лошицький М.В., Мінка Т.П. Актуальні питання вдосконалення законодавства з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення органами внутрішніх справ. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2015. Т. XV. С. 27–38.
3. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 26.12.2002 р. № 411-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 13. Ст. 92.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Ст. 1122.
5. Постанова Устинівського районного суду Кіровоградської області від 9 січня 2009 р. по справі № 2-а-2/2009. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/4417356>.
6. Положення про Управління контролю в сфері насінництва та розсадництва Департаменту фітосанітарної безпеки, контролю у сфері насінництва та розсадництва Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: Наказ Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів від 2017 р. URL: <http://www.consumer.gov.ua>.

